

Monumentnummer*: 515162

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 10 april 2000
Kadaster deel/nr 82740/105

Woonplaats* **Abbega** Gemeente* **Súdwest-Fryslân** Provincie* **Fryslân**

Locatiennaam **Abbega** Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* **Heeg** Sectie* **K** Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel **61**

Omschrijving**

Inleiding

Het GEMAAL nr. 24 aan het Hissemeer bij Abbega is in 1927 gebouwd in een Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Het Waterschap Heeg, dat in 1918 werd opgericht, verving rond 1925 alle in zijn gebied liggende windmolens door 29 elektrische gemalen. Zij waren alle van hetzelfde type, maar met twee varianten. De combinatie met de energiebron kon eenhuizig zijn of tweehuizig, zoals hier aan het Hissemeer het geval is. De stroom werd vanaf het transformatorhuis aan de weg, via de bovengrondse leiding aan telefoonpalen naar het gemaal geleid. Dit gemaal is één van de weinig exemplaren dat nog steeds in combinatie met het oorspronkelijke transformatorhuis in werking is. Het bevindt zich ten zuiden van het dorp Abbega, in de polder, aan de oever van het Hissemeer, in de verlenging van de Twiska, de weg die vanaf het dorp in zuidelijke richting loopt en loodrecht op het ontmoetingspunt van de Pikesyl en de Hissedyk uitkomt. Het gemaal is naar het noorden georienteerd. Leverancier van de bovenbouw was het Landbouwhuis te Sneek.

Omschrijving

Het gemaal bestaat uit een onderbouw en een bovenbouw. De onderbouw omvat de vloeren, de wanden en vleugels, alle van gewapend beton. Aan de noordzijde is, in de verlenging van de betonnen wand, een kroosrek aangebracht. De kolkputten bevinden zich tussen de vleugelwanden en de bovenbouw: hierboven zijn roosters gelegd. In de zuidelijke kolk is van boven de schroef zichtbaar.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De onderbouw wordt aan de oost- en westzijde begrensd door houten hekken. Aan de westzijde staat een houten bovenleidingspaal. De bovenbouw bestaat uit een 'huis' van bruine baksteen op een rechthoekige plattegrond, dat gedekt wordt door een zadeldak met rode dakpannen. Aan de noordzijde zit een rechthoekig raam met vierruits roedenverdeling. In de oostgevel is, boven twee betonnen treden, een metalen deur ingebracht. In de achtergevel zit een rechthoekig raam met vierruits roedenverdeling en een kleiner verticaal raampje in de top. De westgevel is blind(?). De pomp is een verticale schroefpomp, direct elektrisch aangedreven, volautomatisch sinds ca. 1970; de motor een EMF-Dordt, 10PK, 480 omw. min., 380-660 V.

Waardering

Het gemaal nr. 24 aan het Hissemeer is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel, te weten een complex bestaande uit gemaal, bovenleiding en transformatorhuis, dat cultuurhistorisch van nationaal belang is;
- vanwege de situering en de historisch-ruimtelijke relatie met het water en de bodemgesteldheid;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de landschappelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Gemaal (M)

Functie

Gemaal(M3)